

O PERSPECTIVĂ EXISTENȚIALISTĂ A CAUZELOR MIGRAȚIEI ȘI IMPLICAȚII DE SECURITATE / AN EXISTENTIALIST PERSPECTIVE OF THE CAUSES OF MIGRATION AND SECURITY IMPLICATIONS

Cristian Marian Radu¹, Țuțu Pișleag²

1. Introducere

Odată cu schimbările sociale, culturale, politice și economice care au urmat prăbușirii regimului comunist, cu deschiderea granițelor și accesul la libera circulație, România a devenit parte a fenomenelor și a fluxurilor de migrație care se manifestă la nivel mondial. Constantă a istoriei umanității, migrația a oferit adesea tabloul unor largi mase de oameni care căutau să își construiască o viață mai bună.

Tema a fost, este și, cu siguranță, va fi de interes pentru cercetarea științifică, fiind de natură a oferi indicii și semnificații profunde decidenților din domeniile social, cultural, economic și politic. De aceea, este important să studiem și să înțelegem și motivațiile psihologice profunde ale migrației pentru a putea identifica acele semnificații ce pot constitui baza unor decizii importante de securitate. Ca urmare, lucrarea de față își propune să sintetizeze câteva aspecte demografice, sociale și economice relevante precum și dimensiunea lor psihologică din perspectiva „*analizei existențiale*”³ și a „*logoterapiei*”⁴.

Pe baza acestor implicații ne propunem să identificăm câteva consecințe imediate în ceea ce privește securitatea României precum și câteva posibile soluții de abordare.

¹ Doctorand.

² Profesor universitar doctor.

³ Analiza Existențială este „*cea de a treia „generație” a școlii vieneze de psihoterapie*”, [după „*psihanaliza*” lui Freud și „*psihologia individuală*” a lui Alfred Adler, s.a.], pe baza „*logoterapiei și analizei existențiale*” a lui Viktor Emil Frankl (Sursa: Längle, A. (2016). *Existenzanalyse, Existentielle Zugänge der Psychotherapie*. Viena: Editura Facultății de Comerț, pp. 15-16).

⁴ Frankl, V. E. (2009). *Omul în căutarea sensului vieții*. București: Editura Meteor Press, p. 106.

2. Ce este „migrația”?

Anul acesta, în ediția electronică publicației Adevărul, Robert Vîrban¹ a demontat, într-o analiză pe care o apreciem pentru logica argumentelor, aserțiunea „*susținută de mai multe publicații media*”² potrivit căreia „*migrația României ar fi a doua la nivel global [după Siria, s.a.]*”³. Autorul a demonstrat că acest „*impact emoțional*”⁴ sporit s-a obținut prin corelarea dintre indicatorul „*diaspora*”⁵ regăsit în „*Raportul Migrației Internaționale din anul 2015*”⁶ cu cel de „*migrație*” din „*Raportul ONU din 2015*”⁷ și respectiv 2017⁸.

De aceea, pentru început, dorim să facem o scurtă distincție a termenilor utilizați în abordarea acestei tematici. Astfel, Dicționarul Explicativ al Limbii Române desemnează prin „*migrație*” „*deplasarea în masă a unor triburi sau a unor populații de pe un teritoriu pe altul, determinată de factori economici, sociali, politici sau naturali*”⁹. Pe de altă parte, dicționarul academic Cambridge desemnează prin același termen accepțiuni diverse precum: „*mutarea sezonieră dintr-o regiune în alta și adesea înapoi*”¹⁰, „*procesul [de natură economică, s.a.] prin care o persoană sau populație care călătorește dintr-o țară într-alta, de obicei în vederea găsirii unui loc de muncă și de a trăi, temporar sau permanent*”¹¹, un alt proces desfășurat în sens invers, urmare a circulației capitalului, prin care are loc „*mutarea locurilor de muncă în zone cu un cost redus al forței de muncă*”¹² dar și accepțiuni specifice domeniului tehnologiei informației¹³ prin care „*inaugurarea unui nou sistem informatic*”¹⁴ sau chiar „*mutarea unui soft dintr-un sistem informatic într-altul*”¹⁵.

¹https://adevarul.ro/news/societate/dezinformare-romania-locul-doi-siria-privinta-migratiei-1_5afbf70adf52022f7_5097e_33/index.html.

² Ibidem.

³ Ibidem.

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem.

⁶http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015_Highlights.pdf.

⁷ <http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimates15.shtml>.

⁸ <http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimates17.shtml>.

⁹ Coteanu, I.; Seche, L. & Seche, M. (2016). Academia Română (București), Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan-Al. Rosetti”, *DEX - Dicționarul explicativ al limbii române*, Ediția a II-a, Bucharest: Editura Univers Enciclopedic Gold, p. 720.

¹⁰ Migration, semnificația termenului de „migrație” în limba „engleza americană” conform Cambridge Academic Content Dictionary, Cambridge University Press, accesare în 09.11.2018, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/migration#dataset-cacd>.

¹¹ Migration, semnificația termenului de „migrație” într-o accepțiune „economică” conform Cambridge Academic Content Dictionary, Cambridge University Press, accesare 09.11.2018, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/migration#dataset-cacd>.

¹² Ibidem.

¹³ IT, abrevierea cunoscută pentru expresia „tehnologia informației”.

¹⁴ Migration, semnificația termenului de „migrație” într-o accepțiune „IT” conform Cambridge Academic Content Dictionary, Cambridge University Press, accesare în 09.11.2018, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/migration#dataset-cacd>.

¹⁵ Ibidem.

De aceea, semnificația consacrată în literatura de specialitate și la care vom face referire în prezentul material se referă, conform definiției date de UNESCO¹, la „*orice persoană care locuiește temporar sau permanent într-o țară în care nu s-a născut și care dobândește unele legături sociale semnificative cu această țară*”². În plus, Convenția Națiunilor Unite pentru Drepturile Migranților definește prin termenul de „*migrant economic*”³ acea „*persoană care urmează să fie angajată, este angajată sau a fost angajată într-o activitate remunerată într-o altă țară decât cea din care provine*”⁴ subliniind și faptul că „*decizia de emigrare este elaborată în mod liber [...] fără a fi influențată de un factor extern*”, ceea ce diferențiază în mod cert o persoană aflată într-o astfel de situație de „refugiați”, adică de oameni „*forțați sau obligați [din exterior] să-și părăsească locuința*”⁵.

Pe de altă parte este important de subliniat atributul de deplasare „*în masă*” al populațiilor, în cadrul fenomenelor de migrație ce se manifestă la nivel mondial, fapt ce diferențiază acest proces de cel ce definește demersul unui singur individ de „a emigra” într-o altă țară și, respectiv al semnificației statutului de a fi „imigrant” în țara în care a plecat.

Deloc în ultimul rând, subliniem faptul că termenul „*diaspora*” face referire la „*întreaga populație a românilor din afara României [...] ce dețin cetățenie română [...] și] pune la socoteală și cetățenii de origine română născuți în țări respective.*”⁶ Ca urmare, numărul celor care au origine română și locuiesc în alte țări, număr ce-i include și pe cei născuți pe acele teritorii, estimat, în anul 2006 la cifra de „*aproximativ 8 milioane de oameni*”⁷ nu poate fi confundat cu numărul celor născuți în România și care au „migrat” în masă, temporar sau definitiv, în anumite perioade.

3. Migrațiile românilor

După Revoluția Română din 1989⁸, cu toate că oamenii au plecat în mod permanent către alte țări, putem evidenția cel puțin patru perioade distincte, în care un număr semnificativ de cetățeni români au ales să părăsească țara și, temporar sau definitiv, atât în mod declarat și legal cât și neoficial, au emigrat în alte țări.

Prima dintre aceste perioade, care respectă „definiția” plecării către alte țări, într-o perioadă relativ scurtă de timp, a unei populații semnificative de cetățeni, survine chiar perioadei ce a urmat acestei revoluții și reprezintă un efect direct al deschiderii granițelor, al

¹ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO, desemnează Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, <http://www.unesco.org/>, accesat în 09.11.2018.

²<http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/international-migration/glossary/migrant/>, accesare în 09.11.2018.

³ „Migrant worker”, în limba engleză, accesare și traducere în 09.11.2018, <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/international-migration/glossary/migrant/>.

⁴<http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/international-migration/glossary/migrant/>, accesare, în 09.11.2018.

⁵ Ibidem

⁶ https://ro.wikipedia.org/wiki/Diaspora_română.

⁷ Ibidem

⁸https://ro.wikipedia.org/wiki/Revoluția_Română_din_1989, accesare în 09.11.2018.

nevoii de reîntregire al unor familii, al materializării unor intenții de emigrare anterioare, bazate însă, cu certitudine, pe căutarea unui nou statut social și economic.

O a doua perioadă poate fi atribuită „*mineriadelor*”¹ în cazul cărora părăsirea țării „*în masă*” s-a făcut tot în mod voluntar și nu „*forțat*”, cauza nemaifiind preponderent economică, precum în prima perioadă, ci, mai degrabă, bazată pe frica de îndepărtarea sau chiar de pierderea visului de a trăi valorile și principiile lumii occidentale, considerate ca fiind „etalonul de civilizație” și dezideratul social de după revoluție.

Anii de tranziție îndelungată, schimbarea profundă a ordinii sociale și economice, precum și dificultățile economice care au urmat, au determinat nenumărate frământări la nivel social. În acest context, intrarea în Uniunea Europeană a determinat un al treilea val de plecări, din motive preponderent economice, curent ce a înregistrat „*un vârf [...] de 544.000 persoane*”² chiar în anul 2007, anul aderării. Astfel, pierderea locurilor de muncă din domeniile în care oamenii fuseseră educați și dețineau calificări, corelată cu obținerea dreptului la libera circulație, a avut ca efect emigrarea masivă în alte țări, preponderent din zona Uniunii Europene, dintre care putem nominaliza Italia și Spania, țări către care s-au îndreptat masiv cetățeni români.

Deși acest potențial de emigrare al unei părți a populației a fost estimat și anticipat de către specialiști, anterior integrării europene, și se aștepta o „atenuare naturală” în timp a acestuia, criza economică mondială, începută la finalul anului 2008, care a scos în evidență cel puțin „*două dezechilibre structurale majore [ale țării, mai exact, s.a.] deficitul de cont curent și deficitul bugetar*” [responsabile alături de alte cauze de, s.a] *amplouarea contracției economice în România în perioada 2009-2010*”³, a condus la un al patrulea val de plecări masive a unei părți a populației.

Printre consecințele acestor plecări succesive putem reliefa faptul că, la data de 01 ianuarie 2018, Institutul National de Statistică estima „populația rezidentă” din țara noastră la un număr de numai „*19,52 milioane de locuitori*”⁴, față de „*21,13 milioane la 01 ianuarie 2007*”⁵ și „*21,38 milioane la 01 ianuarie 2005*”⁶.

Practic aceste rezultate reflectă faptul că, numai ulterior aderării la Uniunea Europeană, populația rezidentă în țara noastră a scăzut cu 7,62%, adică cu 1,61 milioane de locuitori. Într-o manieră similară site-ul „*economica.net*” menționează faptul că „*din 1992 și până în*

¹ Mineriadă reprezintă „*termenul generic cu care sunt denumite violențele exercitate de mineri în România postdecembristă. În total au avut loc șase mineriade: [...] ianuarie 1990, [...] februarie 1990, [...] iunie 1990, [...] septembrie 1991, [...] ianuarie 1999 și [...] februarie 1999*”, <https://ro.wikipedia.org/wiki/Mineriadă>, accesare în 09.11.2018

² http://www.economica.net/populatia-s-a-redus-cu-13prc-din-1990-pana-in-prezent-cauzele-migratia-planning-ul-familial-si-mortalitatea_125738.html, accesare în 09.11.2018.

³ <http://www.consiliulfiscal.ro>, accesare în 09.11.2018.

⁴ <http://www.insse.ro/cms/ro/content/statistici-teritoriale>, accesare în 09.11.2018.

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

prezent [anul 2016, s.a.], numărul românilor a scăzut cu peste 13%”¹. Aceeași sursă evidențiază trei cauze ale acestei scăderi precum: „migrația internațională, [...] reducerea constantă a numărului anual de nașteri, [...] și mortalitatea ridicată”².

La aceste trei cauze, „migrația”, „scăderea natalității” și „mortalitatea ridicată”, pe care și noi le considerăm a contribui în mod semnificativ la scăderea populației rezidente, dorim să adăugăm și „mortalitatea infantilă”. Cu „1.500 de copii cu vârste mai mici de un an și alți 2.000 [cu] mai puțin de cinci ani”³ țara noastră se situa, la finalul anului 2017, pe primul loc în Uniunea Europeană în ceea ce privește „mortalitatea infantilă”.

4. Mecanismele psihologice ale migrației românilor

Dintr-o perspectivă existențialistă, o ființă umană trăiește „o viață împlinită”⁴ atunci când se află în echilibru din perspectiva a „patru motivații fundamentale existențiale”⁵, așa cum au fost ele definite de către Längle⁶, principalul discipol al lui Frankl⁸, care și-a început cercetările prin abordarea logoterapiei⁹.

Practic, omul are nevoie, în primul rând, de întrunirea primei motivații fundamentale, adică de „a putea fi în această lume [...] ca om întreg”¹⁰, adică să beneficieze de „spațiu, siguranță și susținere”¹¹ pentru „a putea fi acceptat și a putea apoi accepta la rândul său”¹². Mai concret, cetățenii au nevoie de aspecte precum accesul la „o casă”, un spațiu propriu, în care să își poată duce existența, apoi de a putea beneficia de siguranța zilnică, atât din perspectiva financiară cât și din cea a ordinii și siguranței publice, precum și de susținere, din partea celor din jur și, deloc în ultimul rând, al statului. Procentul de „locuințe proprietate personală, 96% în 2016, cu mult peste media din UE, de 69,3%”¹³ publicat de către Oficiul European de Statistică (Eurostat) situează România pe primul loc în Uniunea Europeană și, ca

¹ http://www.economica.net/populatia-s-a-redus-cu-13prc-din-1990-pana-in-prezent-cauzele-migrația-planning-ul-familial-si-mortalitatea_125738.html, accesare în 09.11.2018.

² Ibidem.

³ <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/sanatate/motivul-pentru-care-romania-este-pe-locul-1-in-europa-la-mortalitate-infantila-956195>, accesare în 09.11.2018.

⁴ Längle, A. & Bürgi, D. (2014). *Existențiale Coaching*, Theoretische Orientierung, Grundlagen und Praxis für Coaching, Organisationsberatung und Supervision. Viena: Editura Facultății de Comerț, p. 74.

⁵ Ibidem, p.73.

⁶ Alfried Längle (n. 27 martie 1951) „este un psihoterapeut austriac, psiholog clinician, medic generalist și medic psihoterapeut, lector la Institutul de Psihologie al Universității din Klagenfurt”, https://de.wikipedia.org/wiki/Alfried_Längle, accesare în 30.06.2018.

⁷ Längle, A. (2016). *Existenzanalyse, Existențiale Zugänge der Psychotherapie*. Viena: Editura Facultății de Comerț, pp. 78-81.

⁸ Viktor Emil Frankl (1905-1997), https://en.wikipedia.org/wiki/Viktor_Frankl, accesare în 09.11.2017.

⁹ Frankl, V. E. (2008). *Teoria și terapia nevrozelor*, Introducere în logoterapie și analiză existențială, București: Editura Trei, pp. 13-63.

¹⁰ Längle, A. (2016). *Existenzanalyse, Existențiale Zugänge der Psychotherapie*. Viena: Editura Facultății de Comerț, p. 74.

¹¹ Ibidem, p.75.

¹² Ibidem, p.75.

¹³ <https://www.agerpres.ro/economie/2017/11/02/romania-tara-cu-cei-mai-multi-proprietari-de-locuinte-din-ue-96-in-2016-11-42-49>.

urmare, lipsa unei case, în sine, nu are cum să constituie una dintre cauzele migrației masive. Practic, este mai simplu pentru cineva să fie proprietarul unei locuințe în această țară decât să emigreze sperând că va obține un statut similar în altă țară. Ca urmare, din această primă motivație existențială, printre posibilele cauze ale migrației putem enumera, mai degrabă, calitatea „*infrastructurii sociale*”¹, adică acea parte a „*infrastructurii*”² care presupune „*asigurarea sănătății, educație, comunitate, joacă, tineret, recreere, sport, credință și facilități de urgență*”³ considerată, în anul 2015, ca fiind „*una dintre cele mai sărace infrastructuri dintre țările din Centrul și Estul Europei*”⁴, precum și pe cea a ocupațiilor disponibile unei persoane în căutarea unui loc de muncă.

În legătură cu acest ultim aspect dorim să definim un nou termen și anume cel de „*infrastructură ocupațională*” prin care statul asigură acel tip de infrastructură educațională ce permite pregătirea de specialitate în domenii clasice inter sau multi-disciplinare, corelarea dintre diferitele domenii de activitate, actualizarea acestora, corelarea cu noile tehnologii și tendințe apărute pe piața forței de muncă dar și a elementelor de infrastructură ce favorizează accesul la aceste tipuri de pregătire.

Pentru că am evidențiat deja două tipuri de infrastructuri dorim să o evidențiem și pe ultima dintre ele, care are legătură cu această primă motivație existențială, și anume „*infrastructura de securitate*”, adică acel tip de securitate proiectată, de către instituțiile desemnate în acest scop, să „*limiteze vulnerabilitatea [...] la acțiuni de sabotaj, terorism sau contaminare*”⁵ și „*să asigure protecția [...] elementelor critice de infrastructură precum: aeroporturi, autostrăzi, căi ferate, spitale, poduri, puncte inter-nodale de transport, rețele de comunicații, spații media, rețele de electricitate, baraje, centrale electrice, porturi maritime, rafinării de petrol și sisteme de apă*”⁶. Din această perspectivă putem evidenția, în mod pozitiv, performanța instituțiilor care asigură ordinea și siguranța națională, țara noastră de jucând în permanență acțiunile destabilizatoare ale diferitelor grupări teroriste și primind recunoașterea, de către partenerii externi de securitate, ca fiind o zonă de stabilitate. În plus, în același context, Poliția Română acționează zilnic pentru câștigarea, consolidarea și chiar sporirea sentimentului de „*încredere, ca pod peste siguranță*”⁷, considerată ca fiind elementul emoțional de fond specific acestei prime motivații. Ca urmare, putem observa că actualul slogan al Poliției Române „*siguranță și încredere*”⁸ este extrem de bine ales și adecvat în vederea realizării misiunii de protejare a vieții cetățeanului. Pe de altă parte, tot din această perspectivă derivă și obiectivul de a urmări în mod constant atât cultivarea și sporirea acestei

¹ https://www.london.gov.uk/sites/default/files/draft_london_plan_chapter_5.pdf.

² R Vasilescu, R., Dumbrăvescu, D. G.; Burcea, R.; Niculescu, A. (2008). *Dicționar de termeni economici român-englez-francez-spaniol*. Iași: Editura Polirom, p. 257.

³ Ibidem.

⁴ <http://business-review.eu/featured/infrastructure-network-development-is-the-foundation-for-local-economy-growth-91436>.

⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Infrastructure_security.

⁶ Ibidem.

⁷ Längle, A. & Bürgi, D. (2014). *Existențiale Coaching*, Theoretische Orientierung, Grundlagen und Praxis für Coaching, Organisationsberatung und Supervision. Viena: Editura Facultății de Comerț, p. 88.

⁸ <https://www.politiaromana.ro>.

încrederi cât și întreprinderea oricărui demers necesar în cazul slăbirii și/sau pierderii temporare a intensității acestei încrederi.

Apoi, pentru a întruni cea de a doua motivație fundamentală existențială, omul are nevoie de „a plăcea viața”¹, condiție care „are ca premisă [faptul, s.a.] că propria viața este resimțită ca valoare”², mai exact ca fiind „valoarea fundamentală”³. Pentru a putea materializa această motivație, adică pentru „a simți viața”⁴ omul are nevoie să stabilească relații de calitate cu sine și cu cei din jur prin alocarea de „timp, apropiere [de cei cu care relaționează] și dedicare [în aceste relații]”⁵. Atunci când însă omul își pierde bucuria vieții, resimte faptul că a pierdut anumite valori și resimte doar obligațiile și îndatoririle pe care le are la interfața cu societatea, această motivație este afectată. Dintr-o perspectivă mai largă facem observația că, după Revoluția Română, în obiceiurile culturale ale cetățenilor au survenit modificări semnificative, lipsa de timp disponibil pentru a-l aloca relațiilor cu cei apropiați conducând treptat la „răceală” și înstrăinare inter-umană. Dacă în „tradiția culturală” anterioară Revoluției, apropierea dintre membrii aceleiași familii, întâlnirile, cu caracter relativ regulat, dintre membrii familiilor extinse cu ocazia diferitelor evenimente, precum și întâlnirile cu prietenii ofereau ocaziile stabilirii unor relații de calitate, perioada care a urmat acesteia a amenințat permanent materializarea acestor elemente definitorii ale relațiilor: „apropierea” și „dedicarea”. Permanentă presiune pusă pe elementul „timp” din partea solicitărilor ce țin de relațiile cu instituțiile publice, a responsabilităților profesionale, a activităților școlare și extrașcolare ale copiilor, a altor activități profesionale și extraprofesionale proprii sau ale aparținătorilor au condus, în timp la această înstrăinare umană. În plus, „hoți de timp”⁶ specifici civilizației occidentale actuale printre care putem enumera: televiziunea, internetul sau telefonica mobilă precum și nenumăratele ore petrecute în trafic între diverse destinații sunt alți factori care contribuie la distanțarea continuă dintre oameni și, astfel, la ne-materializarea „apropierii” și, subsecvent, a dedicării, elemente definitorii ale unei relații de succes, așa cum am arătat anterior.

Pe de altă parte, este interesant de semnalat că, în timp, oamenii care au emigrat au exportat și au dus cu ei, în alte țări, tradiții autohtone diverse, fapt ce ne permite a aprecia că migrația are și o puternică dimensiune culturală. Dacă primii cetățeni stabiliți în alte țări au resimțit inițial o înstrăinare, după ce și-au asigurat condițiile pentru întrunirea primei motivații, aceștia au trecut la materializarea apropierii de ceilalți, au recreat, treptat, microclimatul pe care îl avuseseră în țara lor și au redescoperit plăcerea de a relaționa, de a se întâlni și de a se bucura de viață. Ca urmare, în prezent, cei deja plecați au devenit sfătuitoari și

¹ Längle, A. & Bürgi, D. (2014). *Existențiale Coaching*, Theoretische Orientierung, Grundlagen und Praxis für Coaching, Organisationsberatung und Supervision. Viena: Editura Facultății de Comerț, p. 91.

² Ibidem, p. 91.

³ Ibidem, p.103.

⁴ Ibidem, p. 94.

⁵ Längle, A. & Bürgi, D. (2014). *Existențiale Coaching*, Theoretische Orientierung, Grundlagen und Praxis für Coaching, Organisationsberatung und Supervision. Viena: Editura Facultății de Comerț, p. 99.

⁶ „Time thieves” în lb. engleză, „Something or someone that consumes an inordinate amount of time, especially without achieving anything productive”, sursa: https://en.wiktionary.org/wiki/time_thief.

mentori pentru cei de acasă, cărora le acordă sprijin și consiliere în vederea elaborării deciziei de emigrare. Apoi, după sosirea în noua lor țară, emigranții primesc sprijin de la rude și prieteni pentru a-și găsi rapid un loc de muncă, o casă și pentru a se integra rapid în comunitate. Deloc paradoxal, cei plecați în alte țări ajung să socializeze cu mult mai mult și mai autentic decât o făceau în țară. În plus, departe de locurile natale, sunt redescoperite și retrăite intens valori precum: „țara”, respectul pentru numele acesteia, „România”, precum și diverse tradiții creștine și necreștine.

A treia motivație fundamentală umană face referire la „*permisiunea de a putea fi tu însuși*”¹, adică de a „*obține valorizare [...prin] recunoaștere [și] respect*”². Elementele care conduc la întrunirea acestei motivații sunt „*a fi luat în considerare*”³, „*a fi tratat în mod drept*”⁴ și „*a fi valorizați*”⁵, adică de „*a avea acces la valoarea de sine*”⁶. Din această perspectivă putem observa, cu ușurință, că migrarea forței de muncă are legătură și cu acest nivel motivațional. În cadrul deciziei de a căuta un nou loc de muncă, într-o altă țară, putem observa că, pe de o parte, acest loc de muncă oferă întrunirea primei motivații fundamentale, prin asigurarea stabilității și a siguranței de zi cu zi, și, pe de altă parte, locul de muncă dezirabil este acela care permite „valorizarea socială”, adică locul de muncă în care omul își poate pune în aplicare abilitățile și competențele profesionale specifice profesiei pentru care s-a pregătit, poate primi „recunoaștere” și „recompensare” pentru performanțele sale. În același timp, tot dintr-o perspectivă economică, putem observa faptul că nivelul de salarizare, de care o persoană beneficiază, într-o altă țară, este în strânsă legătură cu aspectele ce definesc întrunirea acestei motivații fundamentale, punând o persoană în perspectiva de a considera un anumit nivel salarial ca fiind perfect „îndreptătit” și de natură a „recompensa” corect exprimarea prin muncă a „valorii [sale] personale” și asigură realizarea „*stimei de sine*”⁷ și a „*respectului*”⁸.

În sfârșit, a patra motivație fundamentală adresează „*întrebarea de sens a existenței*”⁹ umane, adică „*a trăi o viață completă*”¹⁰. Dacă primele trei motivații vizează dimensiuni oarecum statice ale existenței, cea de a patra are un rol integrator și vizează dinamica, fiind „*despre esența existenței, despre devenirea constructivă, despre viitor și împlinire*”¹¹. Și din această perspectivă, integratoare, putem observa că migrația din zilele noastre depășește

¹ Längle, A. & Bürgi, D. (2014). *Existențiale Coaching*, Theoretische Orientierung, Grundlagen und Praxis für Coaching, Organisationsberatung und Supervision. Viena: Editura Facultății de Comerț, p. 105.

² Ibidem, p.105.

³ Längle, A. & Bürgi, D. (2014). *Existențiale Coaching*, Theoretische Orientierung, Grundlagen und Praxis für Coaching, Organisationsberatung und Supervision. Viena: Editura Facultății de Comerț, p.116.

⁴ Ibidem, p.117.

⁵ Ibidem, p.118.

⁶ Ibidem, p.118.

⁷ Ibidem, p.108.

⁸ Ibidem, p.105.

⁹ Ibidem, p.122.

¹⁰ Längle, A. (2007). *Sinnvoll Leben, Eine praktische Anleitung der Logotherapie*. Viena: Editura Verlag, Salzburg-Viena, p. 120.

¹¹ Längle, A. & Bürgi, D. (2014). *Existențiale Coaching*, Theoretische Orientierung, Grundlagen und Praxis für Coaching, Organisationsberatung und Supervision. Viena: Editura Facultății de Comerț, p. 123.

cadrul strict economic, fiind puternic generată de motivația împlinirii sensului existenței: asigurarea spațiului, a siguranței și a suportului unui loc de locuit, a asigurării și a trăirii de relații autentice cu cei dragi, a accesului la educație și la recunoașterea socială și profesională, a re-întregii familiilor, a trăi cu împlinire și cu rost viața și a avea acces la „simțul fericirii”¹.

În plus, așa după cum am arătat și în secțiunea precedentă, România s-a confruntat nu doar cu un procent semnificativ de plecări în străinătate raportat la populația rezidentă a țării, ci și cu alte tendințe precum: „îmbătrânirea populației” și „scăderea natalității”. Aceste tendințe se înregistrează aici, în țară și nu în afara ei, întrucât această populație plecată la o „vârstă productivă”, din perspectivă economică și socială, alege să dea naștere la copii în țările în care emigrează. Un ultim argument, care vizează exact această resimțire a lipsei rostului de a continua viața în țara noastră, specifică celei de-a patra motivații existențiale, înregistrată îndeosebi după criza economică, este dată de tendința celor plecați să muncească de a-și reîntregi familiile, dar nu aici, în țară, ci în noile lor țări, tendință completată și de chemarea părinților, cărora își propun să le ofere o bătrânețe liniștită, alături de nepoții lor.

5. Consecințele migrației asupra securității României

Dacă într-o primă perioadă cei care au plecat au fost preponderent din rândul celor care prestează diverse meserii, adică personal necalificat sau cu un nivel redus de calificare, așa-numitele „gulere albastre”, în ultimii ani a crescut ponderea „gulerelor albe”, adică cei care au beneficiat de educație superioară. Pe de altă parte, un studiu al D&D Research, arăta că, la nivel național, deși „65%”² dintre părinți „își doresc profesii cu studii superioare pentru copiii lor[...] pentru că sunt respectate sau aduc un câștig financiar mai mare”³, un procent de „53%”⁴ dintre „tinerii de 18-24 ani preferă meseriile din categoria „gulerelor albastre” [...] în primul rând pentru că le place meseria respectivă și apoi pentru că acestea aduc bani într-un orizont de timp mai scurt”⁵. Acest lucru arată că tinerii sunt tentați să urmeze meserii atât care să le aducă bani cât și care să le valorifice propriul potențial, adică să își poată împlini prima și cea de a treia dintre motivațiile fundamentale existențiale. Coroborând cele două informații, înțelegem că tinerii caută, în mod pragmatic, să se poată integra social și, dacă acest lucru nu este posibil în această țară, stilul de viață „rapid”⁶, specific celor din „generația Y”⁷, care „până prin anul 2025, [vor reprezenta] aproape 75% din forța de muncă

¹ S., Längle, B., Gavel, *Themen der Existenz – Existenz in Themen*, Ein Lesebuch zur Existenzanalyse, Editura Facultății de Comerț, Viena, 2016, pp. 9-24.

² <https://www.ziuadevest.ro/meserii-pentru-romania-gulere-albe-sau-gulere-albastre/>, Studiul „Meserii pentru România”.

³ Ibidem.

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem.

⁶ Hobart John W. Buddy & Sendek, I.H. (2016). *Generația Y: generația mileniului 3 și evoluția leadershipului*. București: Editura BMI, p. 33.

⁷ Tinerii născuți în perioada 1980-2000, Sursa: <https://en.wikipedia.org/wiki/Millennials>.

*globală*¹, îi determină să plece, fără a mai aștepta răbdători rezultatele schimbărilor interne, așa cum au făcut-o, timp de aproape 30 de ani, unii dintre părinții lor.

De aceea, apreciem că pierderile economice ale țării cauzate de migrarea forței sale de muncă sunt semnificative dintr-o multiplă perspectivă din care enumerăm, mai jos, doar câteva aspecte.

În primul rând, statul pierde lunar taxele și impozitele datorate pentru munca depusă de către acești cetățeni, sume plătite și încasate în alte țări. La acestea se adaugă investițiile în educația acestor oameni, suportate adesea integral sau într-o proporție semnificativă de către statul român, stat care avea tot dreptul nu doar să le recupereze ci și să se aștepte să le transforme în beneficii suplimentare, contribuind astfel la dezvoltarea sustenabilă a țării.

Apoi, tot dintr-o perspectivă economică, putem observa că, în curând, se vor face simțite, la nivel sistemic, și efectele tendințelor de a chema în alte țări și pe cei aflați acum la pensie, cu rolul de a superviza creșterea nepoților. Pe de o parte, dintr-un astfel de demers va fi resimțită reducerea suplimentară a fondurilor trimise în țară, în acest moment, de către cei plecați, cu scopul de a asigura existența celor aflați acasă, ajunse, în 2008, înainte de criza economică, la un vârf de „6.317.000.000 euro”² și, ajunse, în anul 2017, la suma de „3.792.000.000 euro”³. Pe de altă parte, cei aflați acum în pensie vor cheltui aceste drepturi bănești în alte țări fapt care, în mod evident, nu va conduce la reîntoarcerea acestor fonduri în economia țării ci, dimpotrivă, vor contribui la compunerea Produsului Intern Brut al altor țări.

Întrucât „*tehnologia informațiilor joacă un rol considerabil în [...] competitivitatea economiilor bazate pe cunoaștere și informații*”⁴, apreciem că plecarea din țară a unui număr semnificativ de cetățeni și din tânăra generație, mai ales dintre cei cu abilități deosebite în domeniul IT, va avea ca efect și lipsirea de potențialul de a genera și adăuga această valoare în economia națională. Ca urmare, există un risc real de a intra într-o „criză” având în vedere „*balanța negativă [...] pe piața forței de muncă*”⁵, întrucât migrația vizează nu doar sectoarele de înaltă calificare, generatoare de valoare adăugată sporită, ci și alte domenii precum: construcțiile, producția și industria ușoară, afectate deja de o lipsă acută de muncitori.

O ultimă referință economică o vom face prin citarea Băncii Naționale a României care, la rândul său, în rapoartele privind „*securitatea economică*” a țării, identifică, prin experții săi, „*unele amenințări la adresa securității naționale de natură economică*”⁶.

O altă consecință a migrației masive este reprezentată de un număr uriaș de copii abandonați de către părinții plecați în străinătate, fapt ce a condus la creșterea ratei

¹ Hobart John W. Buddy & Sendek, I.H. (2016). *Generația Y: generația mileniului 3 și evoluția leadershipului*. București: Editura BMI, p. XIX.

² https://www.stiridiaspora.ro/date-bnr-sumele-uria-e-trimise-de-romanii-din-diaspora-in-ara-pe-ani_2077.html.

³ Ibidem.

⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics.explained/index.php?title=ICT_sector_value_added,_employment_and_R%26D

⁵ <http://www.insse.ro/cms/ro/tags/balanta-forței-de-munca>.

⁶ <http://www.bnr.ro/Securitatea-economica,-bun-public-8993.aspx>.

„*abandonului școlar*”¹, mai mare cu „*20% în mediul rural*”², la creșterea unor copii lipsiți de dragostea și căldura părintească și, deloc în ultimul rând, la o rată crescută a „*criminalității infantile*”³.

Dacă până în prezent am argumentat despre consecințele emigrării unei părți a populației României către alte țări, este important să luăm în considerare și efectul invers, al confruntării cu necesitatea de a primi un flux de imigranți din alte țări. De aceea, necesitatea de a suplini lipsa forței de muncă din economie prin deschiderea granițelor față de imigranți din alte țări, mai puțin dezvoltate economic, constituie o altă posibilă amenințare la adresa securității naționale. În fapt, într-un astfel de context, România se va afla în situația de a asigura resurse pentru integrarea culturală a acestui val de imigranți și de a căuta soluții pentru dezamorsarea unor potențiale conflicte inter-culturale, inclusiv de natură religioasă.

Dificultățile înregistrate în integrarea unui val masiv de imigranți de către Germania, un stat cu un nivel ridicat de dezvoltare, care a constatat că „*rata criminalității în rândul migranților [...] a crescut cu peste 50%*”⁴ la finalul anului 2017, ne semnaleză o potențială amenințare de securitate la care poate fi expusă și țara noastră.

6. Concluzii

Migrația unei părți a populației României este atât un proces natural, de natură economică și culturală, parte a procesului derulat la scară mondială cât și, prin amploarea sa, un proces îngrijorător, care amenință securitatea națională.

Așa cum am arătat în cadrul analizei noastre, din perspectiva analizei existențiale, printre cauzele plecărilor în masă regăsim elemente care fundamentează toate cele patru motivații fundamentale existențiale. Cu toate acestea, având în vedere caracterul dinamic și integrator al celei de a patra motivații, putem observa că una dintre cauzele cele mai importante ale plecării din țară este resimțirea „*lipsei de sens*” în trăirea vieții în actualele condiții economice și în actualele condiții de infrastructură.

Așa cum precizau și experții Băncii Naționale a României „*securitatea este dezvoltare și fără dezvoltare nu poate exista securitate*”⁵ și, ca urmare, „*a produce resurse îndestulătoare cu destinații de securitate multiple, inclusiv cea militară, asigurarea standardului de viață [este, s.a.] obligatoriu pentru stabilitatea socială și politică*”⁶.

De aceea, considerăm că este sarcina tuturor cetățenilor de a se implica în dezvoltarea țării, fiecare în felul său și la locul său de muncă, schimbarea societății putându-se petrece doar prin acest efort conjugat al tuturor. Pe de altă parte preocuparea pentru amenințările

¹ <http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo3&lang=ro&ind=SCL113A>.

² https://adevarul.ro/educatie/scoala/romania-inegala-rata-abandonului-scolar-mai-mare-20-scolile-rural-fata-cele-marile-orase-1_5af44ed6df52022f75d00c1d/index.html

³ <https://www.agerpres.ro/justitie/2018/10/09/hosu-propusa-adjunct-la-diicot-romania-este-furnizoare-de-criminalitate-cibernetica-a-crescut-numarul-cauzelor-de-pornografie-infantila--189667>.

⁴ <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/04/25/migrant-crime-germany-rises-50-per-cent-new-figures-show/>.

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

asupra securității țării trebuie să rămână permanent în atenția factorilor cu rol de decizie în acest domeniu.

Bibliografie

Lucrări de autori

Coteanu, I.; Seche, L. & Seche, M. (2016). Academia Română (București), Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan-Al. Rosetti”, *DEX - Dicționarul explicativ al limbii române*, Ediția a II-a, Bucharest: Editura Univers Enciclopedic Gold.

Vasilescu, R., Dumbrăvescu, D. G.; Burcea, R.; Niculescu, A. (2008). *Dicționar de termeni economici român-englez-francez-spaniol*. Iași: Editura Polirom.

Hobart John W. Buddy & Sendek, I.H. (2016). *Generația Y: generația mileniului 3 și evoluția leadershipului*. București: Editura BMI.

Längle, A. (2016). *Existenzanalyse, Existentielle Zugänge der Psychotherapie*. Viena: Editura Facultății de Comerț.

Längle, A. (2007). *Sinnvoll Leben, Eine praktische Anleitung der Logotherapie*. Viena: Editura Verlag, Salzburg-Viena.

Längle, A. & Bürgi, D. (2014). *Existențielles Coaching, Theoretische Orientierung, Grundlagen und Praxis für Coaching, Organisationsberatung und Supervision*. Viena: Editura Facultății de Comerț.

Längle, S. & Gavel, B. (2016). *Themen der Existenz – Existenz in Themen, Ein Lesebuch zur Existenzanalyse*, Viena: Editura Facultății de Comerț, Viena.

Frankl, V. E. (2009). *Omul în căutarea sensului vieți*. București: Editura Meteor Press.

Frankl, V. E. (2008). *Teoria și terapia nevrozelor*, Introducere în logoterapie și analiză existențială, București: Editura Trei.

Surse online

https://adevarul.ro/educatie/scoala/romania-inegala-rata-abandonuluiscolar-mai-mare-20-scolile-rural-fata-cele-marile-orase-1_5af44ed6df52022f75d00c1d/index.html

https://adevarul.ro/news/societate/dezinformare-romania-locul-doi-siria-privinta-migratiei-1_5afbf70adf52022f75097e33/index.html

<http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo3&lang=ro&ind=SCL113A>

<https://www.agerpres.ro/economie/2017/11/02/romania-tara-cu-cei-mai-multi-proprietari-de-locuinte-din-ue-96-in-2016-11-42-49>

<https://www.agerpres.ro/justitie/2018/10/09/hosu-propusa-adjunct-la-diicot-romania-este-furnizoare-de-criminalitate-cibernetica-a-crescut-numarul-cauzelor-de-pornografie-infantila--189667>

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/migration#dataset-cacd>

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/white-collar>

<http://www.consiliulfiscal.ro>

<https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/sanatate/motivul-pentru-care-romania-este-pe-locul-1-in-europa-la-mortalitate-infantila-956195>

http://www.economica.net/populatia-s-a-redus-cu-13prc-din-1990-pana-in-prezent-cauzele-migratia-planning-ul-familial-si-mortalitatea_125738.html

<http://www.insse.ro/cms/ro/tags/balanta-forței-de-munca>

<http://www.insse.ro/cms/ro/content/statistici-teritoriale>

https://www.london.gov.uk/sites/default/files/draft_london_plan_chapter_5.pdf

http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015_Highlights.pdf

<https://www.politiaromana.ro>

<https://www.telegraph.co.uk/news/2017/04/25/migrant-crime-germany-rises-50-per-cent-new-figures-show/>

<http://www.unesco.org/>

https://de.wikipedia.org/wiki/Alfried_Längle

https://en.wikipedia.org/wiki/Infrastructure_security

https://en.wiktionary.org/wiki/time_thief

https://en.wikipedia.org/wiki/Viktor_Frankl

<https://ro.wikipedia.org/wiki/Mineriadă>

https://ro.wikipedia.org/wiki/Revoluția_Română_din_1989

https://en.wikipedia.org/wiki/Infrastructure_security

https://ro.wikipedia.org/wiki/Diaspora_română